

Datum 2021-05-19
Diarienummer 0391/21

Till Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se
henrik.moberg@regeringskansliet.se

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Socialdepartementet - Delbetänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)

Göteborgs Stad ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i betänkandet informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4) och tillstyrker betänkandets förslag med beaktande nedanstående synpunkter.

Göteborgs Stad välkomnar de möjligheter betänkandet öppnar för gällande att elektroniskt dela vård- och omsorgsinformation mellan vårdgivare och socialtjänst. Dock kan inte bortses från att det finns risker i samband med hanteringen av personuppgifter. För att begränsa riskerna krävs väl genomtänkt hantering och kompetens. Göteborgs Stad anser att de möjligheter föreslagna lag ger till att förstärka vård- och omsorgskedjan överväger riskerna.

Göteborgs Stad anser att en sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation ger förutsättningar till god och säker vård och omsorg samt att anhöriga avlastas som bärare av information mellan vård- och omsorgsgivare. Dock vill Göteborgs Stad betona vikten av att sådan direktåtkomst inte åsidosätter den enskildes förutsättningar till inflytande och delaktighet i samband med utredning, genomförande och uppföljning av dennes vård och omsorg.

Den föreslagna lagen ska vara frivillig att tillämpa och Göteborgs Stad kan därmed välja att inte införa sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation i enlighet med förslagen i delbetänkandet. Eftersom det är frivilligt att använda de möjligheter den nya lagen ger, bedömer betänkandet att lagen i sig inte för med sig några ekonomiska konsekvenser. Ska betänkandets förslag bli genomförda och bidra till en jämlik vård- och omsorg anser Göteborgs Stad att lagen behöver implementeras brett av vårdgivare och omsorgsgivare i landet. Att tillämpa de möjligheter den nya lagen öppnar för innebär ökade kostnader för Göteborgs Stad. Befintliga IT-system behöver

anpassa eller bytas ut vilket kräver både personella och ekonomiska resurser. Till detta tillkommer kompetensutvecklingsinsatser och praktisk hantering/administration. Göteborgs Stad bedömer att den största kostnaden kommer vara i ett införandeskede. På sikt kan löpande utökade kostnader balanseras upp av att direktåtkomst av vård och omsorgsdokumentation innebär tidseffektivitet i verksamheterna.

Möjligheterna att införa direktåtkomst inom och mellan vissa verksamheter i socialtjänst och hälso- och sjukvård

Göteborgs Stad delar betänkandets bedömningar om att det finns ett behov hos verksamheter:

- inom socialtjänsten att enkelt och säkert kunna få elektronisk åtkomst till dokumentation om äldre och personer med funktionsnedsättningar samt
- inom socialtjänsten för äldre och personer med funktionsnedsättningar och hälso- och sjukvården att ta del av varandras dokumentation på ett enkelt och säkert sätt.

Göteborgs Stad är positiva och välkomnar således betänkandets förslag om en ny lag som öppnar för möjligheterna att elektroniskt dela vård- och omsorgsinformation mellan vårdgivare och socialtjänst.

Göteborgs Stad anser att betänkandet har gjort kloka avvägningar i att säkra enskildas integritet. Dock kommer det ställa stora krav och tydliga avgränsningar i den praktiska hanteringen gällande exempelvis vilka uppgifter som delas, hantering av personer med skyddad identitet, rätt behörighetsnivåer och vem som ansvarar för hanteringen. Därtill kommer stora krav att ställas på att det finns kompetens i alla berörda led inom organisationen, så att inte den enskildes rättigheter inskränks.

När det gäller samtycke anser Göteborgs Stad att det krävs förtydliganden alternativt nationell vägledning, eftersom det i betänkandet finns ett antal alternativ där den enskilde antingen aktivt ska lämna ett samtycke eller där det ska handla om huruvida den enskilde motsätter sig.

Göteborgs Stad konstaterar att förslagen innebär utmaningar när det gäller skyldigheten att informera den enskilde och delar bedömning om att informationen så långt som möjligt behöver anpassas till den enskildes förutsättningar för att kunna ha möjlighet att ta ställning.

Konsekvensbedömning avseende dataskydd behandlas i avsnitt 13.3.5. Göteborgs Stad konstaterar att det är viktigt att den personuppgiftsansvarige, vid en eventuell tillämpning framöver, noggrant bör ta ställning till om den konsekvensbedömning som gjorts i kapitel 12.3 och 13.3 uppfyller kraven

för den specifika verksamheten, särskilt med beaktande av de tekniska förutsättningar som är tänkta att användas. Den föreslagna möjligheten till sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation kan bidra till effektiviseringar och har en tydlig brukarytta men regelverket kommer också, ur ett dataskyddsperspektiv, kunna uppfattas som svårtillämpat. Det kommer krävas att det finns kompetens i alla led. Bristande kompetens hos den som har att tillämpa regelverket riskerar att leda till att den registrerades rättigheter inskränks.

Utvidgade möjligheter till informationsöverföring för kvalitetsuppföljning inom vård och omsorg

Göteborgs Stad är positiv till betänkandets förslag om att kunna använda personuppgifter från flera vårdinsatser och vårdgivare för kvalitetsuppföljning. Förslaget ger förutsättningar till en kvalitativ kvalitetsuppföljning på verksamhetsnivå vilket kan ge ett värdefullt underlag till verksamhetsutveckling. Behovet uppmärksammas allt mer utifrån ökad digitalisering och utvecklingen av den nära vården, vilken påverkar både den kommunala hemsjukvården och socialtjänsten för äldre och personer med funktionsnedsättningar. För att få ett användarvänligt underlag är det viktigt att det finns en gemensam struktur i såväl dokumentation som terminologi.

Göteborgs Stad delar betänkandets bedömning om att beslutsmandatet för användande av möjligheten till kvalitetsuppföljning bör placeras hos fullmäktige i såväl kommun som region utifrån att det visar på allvarligheten med att använda personuppgifter till ändamålet.

Det är viktigt att kommunen får ett heltäckande underlag för kvalitetsuppföljningen. Under förutsättningar som anges under 17.7 gällande kryptering av uppgifter samt att enskildas identitet skyddas så långt det är möjligt avstyrker Göteborgs Stad förslaget om att enskilda ska kunna motsätta sig att personuppgifter används vid kvalitetsuppföljning så kallad opt-out. Kommuner har ett lagstadgats ansvar att planera och följa upp sin verksamhet samt att bedriva kontinuerligt kvalitetsarbete. För att kunna göra detta är det av stor vikt att kommunen har ett fullgott underlag för sin kvalitetsuppföljning, vilket inte kan garanteras med det förslag som betänkande lämnat. Förslaget kring förfarandet om opt-out innebär dessutom ökad administration och krav på kontroll för Göteborgs Stads verksamheter.

Göteborgs Stad avstyrker även betänkandets förslag om att det ska vara frivilligt för offentligt finansierade privata utförare att lämna uppgifter för kvalitetsuppföljning. Antalet privata utförare har ökat över åren vilket utgör en del av behovet av att göra sekretessbrytande lagstiftning för att dela information. För att få effekt av föreslagen lagstiftning bör de privata omfattas.

En ny lag om sammanhållen vård och omsorgsdokumentation

I betänkande föreslås en helt ny lag om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation och kvalitetsuppföljning. Göteborgs Stad ser positivt på att det blir en gemensam lag och att inte bestämmelserna införs i parallella lagstiftningar.

Göteborgs Stad är positiv till att betänkandet har tydliggjort hur hanteringen ska gå till om en person inte endast tillfälligt saknar beslutsförmåga, men vill påtala att det i praktiken kommer innebära individuella bedömningar och att det finnas behov av ytterligare vägledning inom området.

I SOU 2020:14, Framtidens teknik i välfärdens tjänst, behandlas också frågan om personer som saknar beslutsförmåga. För det fall förslagen i dessa båda utredningar blir effektuerade anser Göteborgs Stad att hanteringen behöver hållas samman.

Sekretessbrytande bestämmelser för socialtjänsten inom en kommun

Uppgiftslämnande mellan hälso- och sjukvårdsmyndigheter och privata hälso- och sjukvårdsföretag

Betänkandet lämnar två alternativa förslag till en ny sekretessbrytande bestämmelse för socialtjänsten där det ena förslaget, alternativ A, har ett begränsat tillämpningsområde och alternativ B är en generell sekretessbrytande bestämmelse.

Göteborgs Stad delar betänkandets bedömning att det finns ett behov av att i vissa situationer, utan hinder av sekretess, kunna utbyta information mellan myndigheter inom socialtjänsten i en kommun.

Göteborgs Stad förordar alternativ A.

Som betänkandet konstaterar är verksamheter som rör insatser för äldre eller personer med funktionsnedsättningar två verksamhetsområden där ett stort antal personer får olika typer av insatser av socialtjänsten och insatserna ofta utförs av olika aktörer. Göteborgs Stad delar betänkandets bedömning att en sekretessbrytande bestämmelse på dessa områden kan leda till enklare och bättre informationsutbyte och att det finns en tydlig brukarnytta eftersom kommunen ges bättre förutsättningar att ge en god omsorg till äldre och personer med funktionsnedsättningar. Eftersom alternativ A har ett avgränsat tillämpningsområde innebär detta alternativ minskade integritetsrisker, men Göteborgs Stad saknar djupare resonemang och överväganden i delbetänkandet av eventuella behov av identitetsskyddande åtgärder i förhållande till alternativ A.

Göteborgs Stad ser att det kan finnas vinster i att införa en mer generell sekretessbrytande bestämmelse motsvarande alternativ B men anser att ett sådant förslag behöver utredas ytterligare med fokus på vad som är till gagn för den enskilde. I en sådan utredning skulle med fördel ytterligare belysas hur situationen ska hanteras när det gäller personer som inte har förmåga att ta emot informationen eller ta ställning till om man vill motsätta sig ett utlämnande av uppgifter.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen antecknade Jörgen Fogelklou (SD) som yttrande en skrivelse från den 17 maj 2021 (bilaga A).

Göteborg den 19 maj 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yttrande angående – Remiss från Socialdepartementet - Delbetänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)

Sverigedemokraterna är överlag positiva till utredningens förslag när det kommer till såväl sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation som de föreslagna möjligheterna att genomföra kvalitetsuppföljning. Det är bra att förslagen införlivas i en lag och att bestämmelserna i patientdatalagen om sammanhållen journalföring och kvalitetsregister överförs till den nya lagen.

Sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation

Sverigedemokraterna välkomnar förslagen om att ge verksamheter inom socialtjänsten som avser äldre eller personer med funktionsnedsättningar och hälso- och sjukvården möjlighet att få tillgång till varandras vård- och omsorgsdokumentation. Det ger bättre kontinuitet i vården och omsorgen.

Möjligheten att dela information sinsemellan, samt att den blir frivillig att nyttja är bra. Det kommer bli viktigt att regionen i samverkan med kommunerna verkar för att detta genomförs då det är centralt ur ett patient- och säkerhetsperspektiv.

Vi ser däremot ett problem med att lagförslaget med hänsyn till utredningens uppdrag är avgränsat till att enbart omfatta dokumentation om socialtjänstinsatser för äldre eller personer med funktionsnedsättningar.

Var går då gränsen för äldre och vad händer med de personer som inte når upp till denna gräns? Sverigedemokraterna ser hellre att förslaget ospecifikt omfattar personer med kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser, men även detta skulle kunna bli otillräckligt. Det finns många andra grupper, utan kommunala hälsosjukvårdsinsatser men med kommunala sociala insatser, som region och kommuner delar ansvar för, exempelvis personer som utsätts för våld i nära relationer, barn som placeras utanför det egna hemmet, samt personer i missbruk.

Kvalitetsuppföljning

Avseende kvalitetsuppföljning bör förslaget om att offentligt finansierade utförare ska kunna välja om de vill lämna ut uppgifter till huvudmännen för kvalitetsuppföljning belysas

Sverigedemokraterna anser inte att det ska vara frivilligt för offentligt finansierade utförare att kunna välja om de vill lämna ut uppgifter till huvudmännen för kvalitetsuppföljning eller inte. Det bör istället införas en författningsenlig skyldighet att bidra till kvalitetsuppföljning genom att, efter beslut, lämna ut efterfrågad information. Om en kommun eller en region sluter avtal med en privat utförare, ska kommunen eller regionen genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

Det ska dock tas i beaktning att vissa privata vårdgivare i dagsläget inte har tekniska eller ekonomiska möjligheter att erbjuda sammanhållen journalföring. En skyldighet att inrätta de i lagen föreslagna systemen skulle i många fall kunna skapa ett oöverkomligt aber för dessa grupper och därmed riskera att slå ut småskaligt företagande inom hälso- och sjukvården.

Kvalitetsuppföljningar bör få genomföras oberoende av patientens eller omsorgsmottagarens inställning till personuppgiftsbehandlingen

Resonemanget om att ”eftersom patienter och omsorgsmottagare har rätt att motsätta sig själva vården och omsorgen så bör de också ha rätt att motsätta sig kvalitetsuppföljning” blir inte hållbart.

Samhället måste kunna få följa upp de insatser i form av hälso- och sjukvård samt social omsorg i offentligfinansierad verksamhet som en patient eller omsorgstagare självmant har valt att ta emot av aktörerna, till exempel i en vårdkedja eller enligt en samordnad individuell vårdplan (SIP), detta oberoende av samtycke eller inte. Uppföljningens syfte är att säkra, och framförallt förbättra, kvaliteten i den vård och omsorg som erbjuds finansierad med skattemedel.